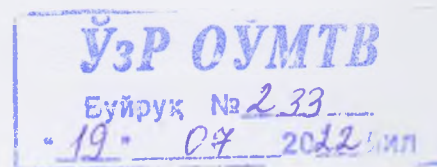

O‘zbekiston Respublikasi
Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirligi

60811700 –*Ipakchilik va tutchilik*
bakalavriat ta’lim yo‘nalishining malaka talablari

Toshkent

ISHLAB CHIQLIGAN VA KIRITILGAN:

- Samarqand davlat veterinariya medisinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti.

TASDIQLANGAN VA AMALGA KIRITILGAN:

O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta‘lim vazirligi huzuridagi Oliy va o‘rta maxsus, professional ta‘lim yo‘nalishlari bo‘yicha o‘quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashning 2022 yil «7» 07 dagi 3 - sonli yig‘ilishida ma‘qullangan.

O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta‘lim vazirligining 2022 yil «19» 07 dagi 233 -sonli buyrug‘i bilan tasdiqlangan.

JORIY ETILGAN:

O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta‘lim vazirligi.

Mazkur malaka talabi “Oliy ta‘lim davlat ta‘lim standarti.Asosiy qoidalari”, Oliy ta‘lim yo‘nalishlari va mutaxassisliklari klassifikatori, O‘zbekiston Respublikasi Milliy malaka ramkasiga muvofiq ishlab chiqilgan va rasmiy me‘yoriy-uslubiy hujjat hisoblanadi.

O‘zbekiston Respublikasi hududida Malaka talabini rasmiy chop etish huquqi O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta‘lim vazirligiga tegishlidir.

MUNDARIJA

T/r		bet
1.	<i>60811700-Ipakchilik va tutchilik</i> bakalavriat ta'lim yo'nalishining umumiy tavsifi	4
1.1.	Qo'llanish sohasi	4
1.1.1.	<i>60811700-Ipakchilik va tutchilik</i> ta'lim yo'nalishi Malaka talabining qo'llanishi	4
1.1.2.	Malaka talablarining asosiy foydalanuvchilari.....	4
1.2.	<i>60811700-Ipakchilik va tutchilik</i> ta'lim yo'nalishi bo'yicha bakalavrlar kasbiy faoliyatlarining tavsifi	4
1.2.1.	<i>60811700-Ipakchilik va tutchilik</i> ta'lim yo'nalishi bo'yicha bakalavrlar kasbiy faoliyatining sohalari	4
1.2.2.	<i>60811700-Ipakchilik va tutchilik</i> ta'lim yo'nalishi bo'yicha bakalavrlar kasbiy faoliyatlarining obyektlari	5
1.2.3.	<i>60811700-Ipakchilik va tutchilik</i> ta'lim yo'nalishi bo'yicha bakalavrlar kasbiy faoliyatlarining turlari	5
1.2.4.	<i>60811700-Ipakchilik va tutchilik</i> ta'lim yo'nalishi bo'yicha bakalavrlar kasbiy vazifalari	5
2.	<i>60811700-Ipakchilik va tutchilik</i> ta'lim yo'nalishi bo'yicha bakalavrlarning kasbiy kompetensiyalariga qo'yiladigan talablar	7
2.1.	Umumiy kompetensiyalar.....	7
2.2.	Kasbiy kompetensiyalar.....	7
	Bibliografik ma'lumotlar	9
	Kelishuv varag'i.....	

1. 60811700-Ipakchilik va tutchilik bakalavriat ta'lim yo'nalishining umumiy tavsifi

60811700-Ipakchilik va tutchilik ta'lim yo'nalishi bo'yicha bakalavrlar tayyorlash kunduzgi, kechki va sirtqi ta'lim shakllarida amalga oshiriladi. Barcha ta'lim shakllari bo'yicha o'qitish kredit-modul tizimi asosida tashkil qilinadi. Kunduzgi ta'limda bakalavriat dasturining me'yoriy muddati 4 yil.

1.1. Qo'llanish sohasi.

1.1.1. 60811700-Ipakchilik va tutchilik ta'lim yo'nalishi Malaka talabining qo'llanilishi

Malaka talabi **60811700-Ipakchilik va tutchilik** ta'lim yo'nalishi bo'yicha bakalavrlar tayyorlovchi barcha oliy ta'lim tashkilotlari uchun talablar majmuini ifodalaydi.

1.1.2. Malaka talablarining asosiy foydalanuvchilari:

- mazkur ta'lim yo'nalishi bo'yicha malaka talablari, o'quv reja va o'quv dasturlarini ishlab chiqish va yangilash, ular asosida o'quv jarayonini samarali amalga oshirish uchun mas'ul hamda o'z vakolat doirasida bitiruvchilarning tayyorgarlik darajasiga javob beradigan oliy ta'lim tashkilotining boshqaruv xodimlari (rektor, prorektorlar, o'quv-uslubiy boshqarma (bo'limi) boshlig'i, dekanlar va kafedra mudirlari) va professor-o'qituvchilari;

- ta'lim yo'nalishining o'quv rejasi va o'quv dasturlarini o'zlashtiruvchi oliy ta'lim tashkilotining talabalari;

- bakalavriat bitiruvchilarining tayyorgarlik darajasini baholashni amalga oshiruvchi Davlat attestasiya komissiyalari;

- ta'limni boshqarish bo'yicha vakolatli davlat organlari;

- oliy ta'lim tashkilotlarini moliyalashtirishni ta'minlovchi organlar;

- oliy ta'lim tizimini akkreditasiya va sifatini nazorat qiluvchi vakolatli davlat organlari;

- kadrlar buyurtmachilari va ish beruvchi tashkilot va korxonalar;

- oliy ta'lim tashkilotlariga o'qishga kirayotgan abituriyentlar, ularning ota-onalari va boshqa manfaatdor shakslar.

1.2. 60811700-Ipakchilik va tutchilik ta'lim yo'nalishi bo'yicha bakalavrlar kasbiy faoliyatlarining tavsifi

1.2.1. 60811700-Ipakchilik va tutchilik ta'lim yo'nalishi bo'yicha bakalavrlar kasbiy faoliyatining sohalari:

60811700-Ipakchilik va tutchilik –“Qshloq xo'jaligi” ta'lim sohasiga oid yo'nalish bo'lib;

- fan va qishloq xo'jaligi ishlab chiqarish sohasi yo'nalishi bo'lib, yer, suv, energetik va moddiy-texnika resurslaridan samarali foydalanishni oshirish maqsadida pilla va pilla xom ashyosi maxsulotlarini ishlab chiqarish va qayta ishlash sanoati uchun xom- ashyo tayyorlash;

- ipakchilik, tutchilik va pilla ishlab chiqarish jarayonlarini optimallashtirish;

-tut ipak qurtini jonlantirish boqish va pilla hosildorligi hamda sifatini oshirishda , kasbiy faoliyatning texnik vositalardan oqilona foydalanishni usul va uslublari yig'indisini o'z ichiga oladi.

Yo'nalish bo'yicha fan, texnika va texnologiyalarning zamonaviy yutuqlari, hamda kadrlar buyurtmachilari talablaridan kelib chiqqan holda bakalavrlarning kasbiy faoliyat sohaslarida qo'shimcha va o'zgarishlar bo'lishi mumkin. Bo'lishi mumkin bo'lgan qo'shimcha va

o'zgarishlar muayyan talim yo'nalishlarining malaka talablari va o'quv rejalarini ishlab chiqishda hisobga olinishi nazarda tutiladi.

1.2.2. 60811700-Ipakchilik va tutchilik ta'lim yo'nalishi bo'yicha bakalavrlar kasbiy faoliyatlarining obyektlari:

- yer, suv, energetik va moddiy – texnika resurslari, tut bargi va ipak qurti pillasidagi kimyoviy va biologik jarayonlar, ipak qurti urug'ini tayyorlash, jonlantirish, ipak qurti boqish agrotexnikasi, pilla yetishtirish va oziqa bazasini yaratish;

- texnik asbob uskunalari;

- qishloq xo'jaligi texnikalari ;

- agrotexnik tadbirlar;

-qishloq xo'jalik tizimidagi ipakchilik va tutchilikda ishlab chiqarish jarayonlari;

-ipakchilikka ixtisoslashgan korxonalar va tashkilotlarning boshqaruv tizimlari.

Ipakchilik va tutchilik ta'lim yo'nalish bo'yicha fan, texnika va texnologiyalarning zamonaviy yutuqlari, kadrlar buyurtmachilari talablaridan kelib chiqqan holda bakalavrlarning kasbiy faoliyat obyektlarida qo'shimcha va o'zgarishlar bo'lishi mumkin. Bo'lishi mumkin bo'lgan qo'shimcha va o'zgarishlarni mo'ayyan ta'lim yo'nalishlarining malaka talablari va o'quv rejalarini ishlab chiqishda hisobga olinishi nazarda tutiladi va qo'yidagilarni qamrab oladi.

1.2.3. 60811700-Ipakchilik va tutchilik ta'lim yo'nalishi bo'yicha bakalavrlar kasbiy faoliyatlarining turlari:

• - tashkiliy-boshqaruv

• - ishlab chiqarish-texnologik;

• - ilmiy-tadqiqot;

• - loyiha-texnologik;

• - servis xizmatini ko'rsatish (agrotexnik tadbirlar bo'yicha maslahatlar berish);

1.2.4. 60811700-Ipakchilik va tutchilik ta'lim yo'nalishi bo'yicha bakalavrlarning kasbiy vazifalari

60811700-Ipakchilik va tutchilik ta'lim yo'nalishi bo'yicha Milliy malaka ramkasining 6-malaka darajasi hamda bakalavr kasbiy faoliyatlarining sohalari, obyektlari va turlariga muvofiq bakalavriat bitiruvchisi quyidagi kasbiy vazifalarni bajarishga qodir bo'lishi lozim:

Tashkiliy-boshqaruv hamda ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish faoliyatida:

- Ipakchilik va tutchilik sohasiga tegishli texnologiya va texnik vositalardan foydalanish samaradorligi ko'rsatkichlarini hisobga olish va baholash;

- ishlab chiqarish jarayonlarini amalga oshirish uchun zarur bo'lgan moddiy va mehnat resurslarini rejalashtirish;- ishlab chiqarishni tashkil etish va boshqarish;

- tashkilot va korxonalar faoliyatini strategik rivojlantirishda zamonaviy bilimlarni qo'llash orqali boshqarish;

- tashkilot, korxonalar va ularning alohida bo'linmalari tashkiliy tuzilmasini optimallashtirish, xodimlarning professional tayyorgarlik darajasini oshirib borishni tashkil qilish va boshqarish, mehnat salohiyatidan samarali foydalanishni rejalashtirish, mehnatni rag'batlantirish tizimini yo'lga qo'yish;

- birlamchi ishlab chiqaruvchi bo'g'in ishini tashkil qilish va uni boshqarish;

- bajarayotgan faoliyati bo'yicha ish rejasini tuzish va uni bajarish, nazorat qilish va amalga oshirilgan ishlarning natijalarini baholash;

- kasbga oid muammolar yechimlarini amaliyotga tadbiiq etish, ishlab chiqarish jarayonida sifatni boshqarish;

- korxonalar tashkiliy-boshqaruv faoliyatida qabul qilinadigan qarorlarni ijtimoiy-iqtisodiy samaradorlik mezonlari asosida ishlab chiqishda hamda qarorlarni muqobil variantini tanlab olishni asoslashda ishtirok etish;
- zamonaviy axborot texnologiyalardan boshqaruvda foydalanish, ishlab chiqarish jarayonlari monitoringi va sifatini baholash usullari va mexanizmlarini ishlab chiqish;
- atrof-muhitni muhofaza qilish va mehnat xavfsizligi talablariga mos kelishi borasida ishlab chiqarish jarayonlarini nazorat qilish;
- ishlab chiqarish jarayonlari va resurslaridan foydalanishni rejalashtirish, favqulodda sodir bo'lishi mumkin bo'lgan xavf-xatarlarni tahlil qilish;
- ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish korxonalariga investisiyalarni jalb qilish mexanizmlarini qo'llash, investision loyihalarni ishlab chiqish va boshqarish.

Axborot-tahliliy faoliyatida:

- boshqaruv qarorlarini qabul qilish uchun tashkilotning tashqi va ichki muhiti omillari to'g'risidagi ma'lumotlarni to'plash, qayta ishlash va tahlil qilish;
- qaror qabul qilish, faoliyatni rejalashtirish va boshqarish uchun ma'lumot to'plash, tashkilotning ichki axborot tizimini yaratish va uning ishlashini boshqarish;
- tashkilotning ichki hujjat aylanishi tizimini ishlab chiqish va boshqarish, tashkilotlar faoliyatining turli ko'rsatkichlari bo'yicha ma'lumotlar bazasini yuritish;
- loyihalar samaradorligini baholash;
- axborot-tahlil faoliyati natijalari bo'yicha hisobot tayyorlash;
- boshqaruv qarorlarining samaradorligini baholash.

Ilmiy-tadqiqot faoliyatida:

- ipakchilikda olib boriladigan ilmiy ishlarda qatnashishlari shart ;
- ipakchilikda tajriba variantlarida va qaytarilishlarni joylashtirish tadqiqotlarni olib borish, kuzatuvlar o'tkazish;
- ilmiy ish hisoboti uchun ma'lumotlar tayyorlash ;
- respublika va xorijda chop etilgan ipakchilik va tutchilikka oid ilmiy-texnik axborotlar manbalarini o'rganish;
- ilmiy-tadqiqot institutlari va markazlarda tarmoqlar va sohalarni zamonaviy boshqarish usullari bo'yicha ilmiy tadqiqot ishlarini amalga oshirishda qatnashish;
- xo'jalik yurituvchi subyektlarni zamonaviy boshqarish tizimini ta'minlashga bag'ishlangan mamlakatdagi va xorijiy davlatlardagi fan-texnika yutuqlari, maxsus adabiyotlar va boshqa ilmiy-texnik axborotlarni o'rganish va tizimlashtirish;
- tarmoqlar va sohalarni zamonaviy boshqarish tizimini ta'minlash borasidagi muammoli mavzular bo'yicha iqtisodiy axborotlarni yig'ish, qayta ishlash, tahlil qilish va tizimlashtirish ishlarini amalga oshirish;
- internet tarmog'ida eng yangi ilmiy yutuqlar haqidagi ma'lumotlarni maqsadga yo'nalgan holda qidirish va topish;
- ilmiy tadqiqot ishlanmalarini tayyorlash, soha adabiyotlari ekspertizasini amalga oshirishda qatnashish;
- tadqiqot natijalari va ishlanmalarni tadbiq etish.

Tadbirkorlik faoliyatida:

- yangi biznes-loyihalarni shakllantirish va amalga oshirish;
- biznesni tashkil etish, biznes-rejalarni ishlab chiqish va amalga oshirish.

2. 60811700-*Ipakchilik va tutchilik ta'lim yo'nalishi bo'yicha bakalavrlarning kasbiy kompetensiyalariga qo'yiladigan talablar*

2.1. Umumiy kompetensiyalar:

- davlat siyosatining dolzarb masalalarini bilishi, ijtimoiy-iqtisodiy muammolar va jarayonlarni mustaqil tahlil qila olish;
- xorijiy tillardan birida kasbiy faoliyatiga oid hujjatlar va ishlar mohiyatini tushunishi, tabiiy ilmiy fanlar bo'yicha kasbiy faoliyati doirasida zaruriy bilimlarga ega bo'lishi hamda ulardan zamonaviy ilmiy asosda kasb faoliyatida foydalana bilish;
- axborot texnologiyalarini kasbiy faoliyatida qo'llay bilishi, axborotlarni yig'ish, saqlash, qayta ishlash va ulardan foydalanish usullarini egallagan bo'lishi, faoliyatida mustaqil asoslangan qarorlar qabul qila olish;
- yangi bilimlarni mustaqil egallay bilishi, o'z ustida ishlashi va mehnat faoliyatini ilmiy asosda tashkil qila olish;
- sog'lom turmush tarzi va unga amal qilish zaruriyati to'g'risida tassavvurga ega bo'lish.

2.2. Kasbiy kompetensiyalar:

- me'yoriy-huquqiy hujjatlarni izlash, tahlil qilish va ulardan kasbiy faoliyatida foydalanish ko'nikmalariga ega bo'lish;
- tashkiliy tuzilmalarni optimallashtirish, kadrlarni boshqarish strategiyasini qo'llash, tadbirlarni rejalashtirish va amalga oshirish ko'nikmalariga ega bo'lish;
- muzokaralar, uchrashuvlar, ishbilarmonlik yozishmalarini olib borish va onlayn aloqalarni amalga oshirishni bilish;
- korporativ axborot tizimlarini, moliyaviy-iqtisodiy tahlil va moliyaviy hisobotni tayyorlashni, ma'lumotlar bazasini yoritishni bilish;
- strategik va operatsion boshqaruv vazifalarini, ishni tashkil qilish, boshqarishning zamonaviy texnologiyalarini, xodimlar jamoasiga etakchilik qilishni bilish;
- strategik tahlil qilish, raqobatdoshlikni taminlashga qaratilgan tashkilot strategiyasini ishlab chiqish va amalga oshirish ko'nikmalariga ega bo'lish;
- tut ipak qurtining ozuqa bazasini rivojlantirish, mavjud yer resurslaridan oqilona foydalanish, ipak qurti ozuqa bazasini mustahkamlash uchun tut daraxining nihol va ko'chatlarini yetishtirish, ozuqa beruvchi tutzorlarni ko'paytirishning ilmiy asoslangan usullari va innovatsion texnologiyalarni qo'llash ko'nikmalariga ega bo'lish;
- tut ipak qurtining yangi zot va duragaylarini yaratish, tut ipak qurtida gen muhandisligini qo'llash, yangi zot va duragaylarni oila pitomnikida ko'paytirish, tut ipak qurtining super elita va elita avlodlarini ko'paytirish va urug'chilik korxonalariga etkazib berishda naslchilik ishlarini amalga oshirish, tut ipak qurtining elita urug'laridan duragay urug' tayyorlab, fermer xo'jaliklariga etkazib berishda sanoat urug'larini tayyorlash texnologiyasi ko'nikmalariga ega bo'lish;
- tut ipak qurti urug'ini jonlantirish uchun inkubatoriyalarni tanlash va tashkil etish, inkubatoriya va qurtxonalarini dezinfektsiya qilish, ipak qurti urug'ini jonlantirishga quyish muddatlarini aniqlash va inkubatsiya qilish usullarini qo'llash, inkubatsiyada jonlangan tut ipak qurtilarini nazorat tortish va tarqatish ko'nikmalariga ega bo'lish;
- tut ipak qurtini kichik va katta yoshlarida parvarishlash, qurt boqishning yangi innnovatsion usullarini qo'llash, sifatli dasta tayyorlash, pillalarni dastalardan belgilangan muddatlarida terish va qattiq idishlardan foydalangan holda qabul punktlariga tashish va saqlash asosida raqobatbordosh sifatli ipak xomashyosi etishtirish ko'nikmalariga ega bo'lish;
- tirik pillalarni laboratoriyada navlarga ajratish, qabul qilish va vaqtincha saqlash, tirik pillalarga birlamchi ishlov berish agregatlarining tuzilishi, texnik ta'rifi va ishlash tartibi, shuningdek pillalarni soyada quritish va saqlash to'g'risidagi ko'nikmalariga ega bo'lish;

- loyihalar, biznes-rejalar va shartnomalarni shakllantirish hamda boshqarish, ijrochilar faoliyatini muvofiqlashtirish ko'nikmalariga ega bo'lish;
- ishlab chiqarish muhiti, bozor va unga xos xatarlarni, raqobot muhitini tahlil qilish va baholash ko'nikmalariga ega bo'lish;
- boshqaruv qarorlarini qabul qilishda, ularni aniq boshqaruv vazefalariga moslashtirish orqali iqtisodiy, moliyaviy va tashkiliy-boshqaruv modellarini shakllantirishda miqdoriy va sifatli tahlil qilish ko'nikmalariga ega bo'lish;
- biznes jarayonlarini modellashtirish, biznes yuritishning iqtisodiy va ijtimoiy sharoitlarini baholash, yangi bozor imkoniyatlarini aniqlash va yangi biznes modellarini shakllantirishni bilish;
- yangi tashkilotlarni (faoliyat yo'nalishlari, mahsulotlari) yaratish va rivojlantirish uchun biznes rejalashtirish ko'nikmalariga ega bo'lish;
- tegishli bakalavriat yo'nalishi doirasida tanlangan mutaxassislik bo'yicha magistraturada oliy ta'limni davom ettirishga;
- oziq-ovqat mahsulotlari xavfsizligini ta'minlashga qaratilgan tadbirlarini amalga oshirish uquviga ega bo'lish;
- yechilayotgan ilmiy muammolar va topshiriqlarning kontseptual hamda nazariy modellarini ishlab chiqish va ilmiy-tadqiqot natijalari bo'yicha tavsiyalar va ishlanmalarni amaliyotga tadbiiq etish ko'nikmalariga ega bo'lish.

Bibliografik ma'lumotlar

UDK 002: 651. 1/7

Guruh T 55

OKS 01.040.01

Tayanch so'zlar:

kasbiy faoliyat turi, kompetentsiya, ta'lim yo'nalishi, kasbiy faoliyat ob'ekti, kasbiy faoliyat sohasi, kredit, modul, bakalavriatning o'quv reja va o'quv dasturi, profil, o'qib-o'rganish natijalari, o'quv sikli, konsalting, ipakchilik, malaka talablari, qo'llanish sohasi, o'quv davri, bakalavriatning o'quv jarayoni, sifatni baholash va nazorati, ishlab chiqarish va malaka amaliyati, bitiruv malakaviy ishi, davlat attestatsiyasi, o'quv fanlari bloki, oliy ta'lim muassasasi, ta'lim jarayoni, boshqaruv jarayoni, ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish, loyihalash, tashkiliy boshqaruv, axborot-tahliliy faoliyat, ilmiy-tadqiqot faoliyati, tadbirkorlik.

KELISHUV VARAG'I

ISHLAB CHIQLDI:

**Samarqand davlat veterinariya meditsinasi,
chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti**

Rektor **X.B. Yunusov**

2022 yil « _____ » _____

M.O'.

KELISHILDI:

**O'zbekiston Respublikasi
Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi
huzuridagi Oliy ta'limni rivojlantirish
tadqiqotlari va ilg'or texnologiyalarni
tadbiq etish markazi**

Direktor **Sh. Yakubov**

2022 yil « _____ » _____

M.O'.

**O'zbekiston Respublikasi Veterinariya va
chorvachilikni rivojlantirish davlat
qo'mitasi**

Rais **B.T. Norqobilov**

2022 yil « _____ » _____

M.O'.

**Toshkent davlat agrar
universiteti**

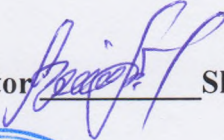
1-prorektor **S.Y. Islomov**

2022 yil « _____ » _____

M.O'.

Ipakchilik ilmiy-tadqiqot instituti

Direktor **Sh. Abdulazizov**

2022 yil « _____ » _____

M.O'.

